

655. Håtuna kyrka.

Pl. 27.

Litteratur: B 306, L 3, D 1: 19. J. Bureus, Fa 6 s. 50 n:r 47 (Bureus' egen uppteckning), s. 100 n:r 33 (Aschaneus), s. 177 n:r 64 (Rhezelius), Fa 5 n:r 207; M. Aschaneus, Fb 18 s. 263 f.; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 176; R. Dybeck, Reseberättelse 1861, 1865; UFT h. 1 (1871), s. 49, h. 5 (1875), s. 90; Brev från O. Hermelin till VHAkad ^{20/7} 1874 (ATA); P. J. Lindal, Forskningar i Sigtuna-ängden hösten 1875 (ATA).

Äldre avbildningar: Aschaneus, teckning (i Fb 18); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 306); Dybeck a. a.; O. Hermelin, teckning (ATA).

Runstenen står i norra kyrkogårdsmuren, NÖ om kyrkan, med ristningsytan mot N utåt landsvägen.

Stenen har tidigare legat som tröskel i dörren mellan vapenhuset och kyrkan. Den omtalas på denna plats av 1600-talets antikvarier. Bureus: »i Håtuna Kyrkiodörr» (F a 6); Aschaneus: »I Håftuna Kyrkedör» (F a 6); Rhezelius: »I Kyrkie dören» (F a 6). I *Ransakningarna* meddelas, att »Een Runsteen finnes i Håtuna Kyrkiodör medh Runska bokstäwer på skrifwen». Träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* har påskriften: »Kyrkiodören i Håtuna» (B 306: »Kyrkodörren»; L 3: »I Kyrkodörren»). I protokollet över kyrkoinventeringen år 1829 finnes stenen icke omtalad: »En och annan Runsten skall väl finnas men som efter hvad utrönt blifvit icke är af synnerlig märkvärdighet.» Dybeck fann emellertid stenen kvar på samma plats: »Stenen ligger till tröskel i dörren mellan vapenhuset och kyrkan.» I sin reseberättelse 1865 meddelar han: »Runstenen i Håtuna Kyrka är mycket utplånad och förtjenar knapt upptagas.» I början av 1870-talet (år 1874 enligt uppgift på Hermelins teckning) blev emellertid stenen framtagen och rest på sin nuvarande plats.

Ljusgrå granit. Höjd 1,89 m., bredd (nedtill) 1,13 m. Stenen är grövre och bredare i den ända, som nu är vänd nedåt. Den har därför säkerligen varit stenens rotända, och ristaren har alltså anbragt sitt mönster upp- och nedvänt i förhållande till vad som för detta mönster är det vanliga. Övre delen av stenen är avslagen, varigenom även en del av inskriften har gått förlorad. Ristningsytan är starkt sliten och glättad, på grund av att stenen såsom tröskel länge har varit utsatt för tramp och nötning. Ristningen har emellertid varit djupt och jämnt huggen. Den är därför tydlig och väl bevarad, utom nedtill på v. sidan.

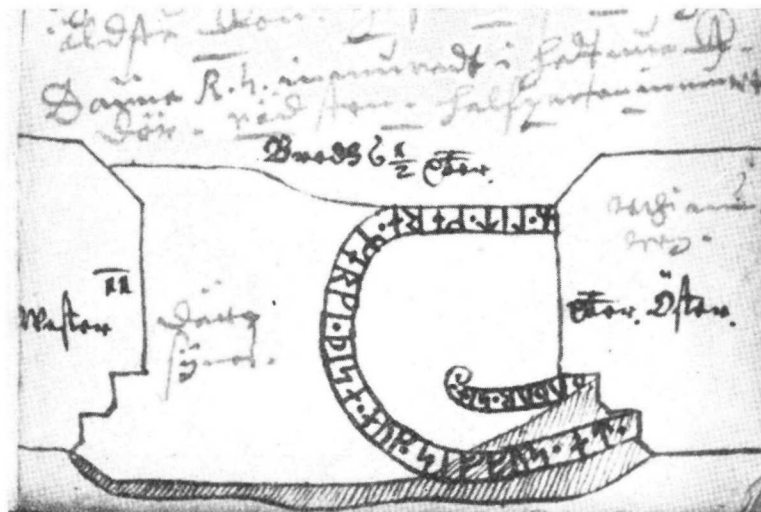

Fig. 63. U 655. Håtuna kyrka. Efter teckning av Aschaneus.

Inskrift (med det inom [ ] supplerat efter Bureus och Aschaneus):

... **gair** · **let** · **ke[ra]** · **merki** · **pisa** · **auk** · **sigfus** · **at** · ... **burubur** · **sin** ·

5   10   15   20   25   30   35   40

... -*gæirr* let *gæra* *mærki* *þessa* ok *Sigfuss* at ... *broður* *sinn*.

»... -ger lät göra dessa märken, och Sigfus, efter ... sin broder.»

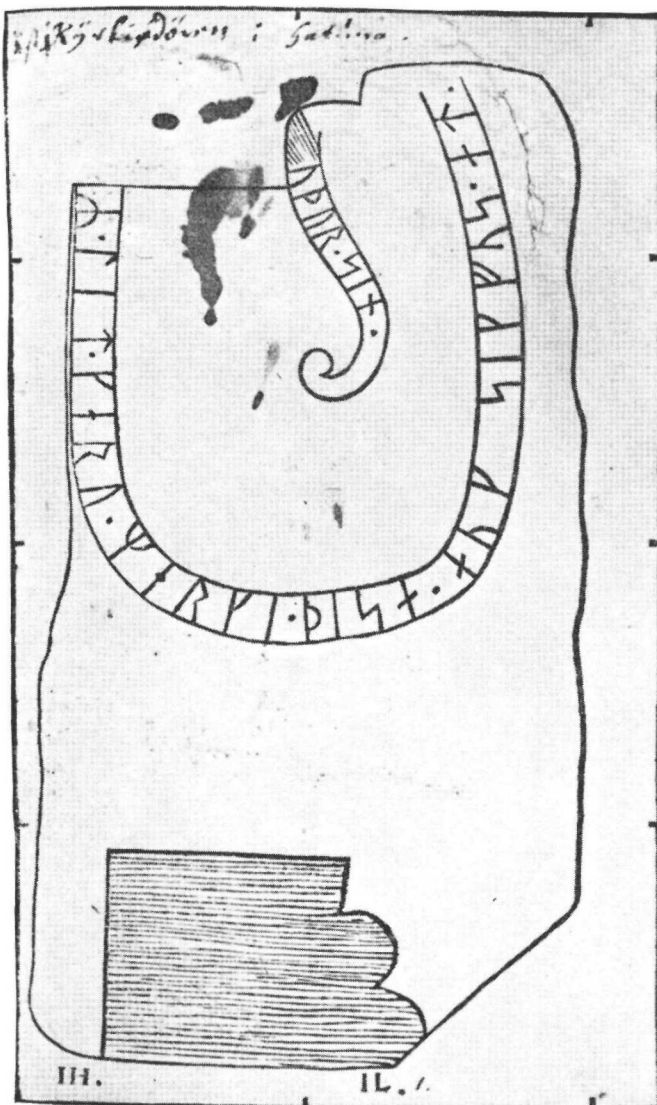

Fig. 64. U 655. Håtuna kyrka. Efter B 306.

Inskriftens formulering är egendomlig: »-ger lät göra dessa märken, och Sigfus ...» i stället för »-ger och Sigfus läto göra dessa märken».

»Dessa märken» avser utan tvivel minnesvården i sin helhet, icke endast runorna. Om så hade varit fallet, skulle ristaren säkerligen ha använt ett annat uttryck: »lät rista dessa runor» e. dyl. Uttrycket »lät göra dessa märken» på U 655 och U 656 har en motsvarighet i uttrycket »läto resa dessa märken» på U 657.

Till läsningen: 1 **g** är tydligt stunget. Likaså 6 **e**. Övre delen av 7 **t** är skadad; h. bst dock svagt synlig. Övre delen av 8 **k** skymtar svagt. Om runan har varit stungen, kan ej avgöras. 9 **e** är tämligen väl bevarat. Särskilt är den runda pricken tydlig. Endast spår av hst i 10 **r**. Av 11 **a** finns endast hst:s övre och nedre del i behåll. 13 **e** är stunget. 18 **i** är icke stunget. 26 **g** är tydligt stunget.

Runorna 1—3 **gai** och 32—34 **bur** voro dolda under en dörrpelare och kommo i dagen först då stenen togs fram. Bureus: 6 **i**, 8—11 **kera**, 13 **e**, 26 **g**. — Aschaneus (Fb 18): 6 **i**, 8—11 **kera**, 13 **e**, 26 **g** (Fa 6: 6 **i**, 9 **a**, 13 **i**, 26 **k**, 30 **i**). — Rhezelius: 6 **i**, 8—11 **kara**, 13 **e**, 26 **g**. — Hadorph och Leitz (B 306): 6 **i**, 8—11 **keru**, 13 **e**, 26 **k**. — Dybeck: 6 **i**, 8—11 -**er**-, 13 **e**, 26 **g**, 32—38 **urubur**. »Första namnet är, med undantag af sista runan, täckt af en stor gråsten, som djupt ingår i den öfverbygda dörrposten. Den del af stenen, hvarå inskriftens sista namn varit, är bortfallen och förkommen.»

Namnet på den döde, över vilken stenen har blivit rest, har funnits i den förlorade delen av inskriften. Stenen har blivit rest av tvenne bröder; den förste har haft ett namn sammansatt med -*gæirr*, -ger, den andre har hetat *Sigfuss*. Detta namn synes under vikingatiden ha varit sällsynt i Sverige. I runinskrifterna finnes utom U 655 endast ett säkert belägg: Ög 219. En utveckling av *Sigfuss* är emellertid sannolikt formen *Siguss*, varom se U 232.